

ב. התוס' צדדו לומר שישנה דעה הסוברת שדרשה גמורה היא ולא אסמכתא. אך כתבו לדחות ההוכחה.

דין אדם שנכנס עם כלים לבית המנוגע – נתבאר בחולין עא.

דף ו

ט. א. איזוהי חציצה הפוסלת את הטבילה, בגוף ובשיער?

חציצה פוסלת בגוף ובשער (ורחץ את בשרו במים – הטפל לבשרו). היתה שיערה אחת קשורה בעצמה – חוצצת. שלש שערות קשורות יחדיו – אינן חוצצות. שתיים – אמר רבה בר בר חנא: איני יודע. [ורבי יוחנן (בגדה סז). אמר: אנו אין לנו אלא אחת (חוצצת). וכן פסק הרמב"ם (מקואות ב, טו). ויש מחמירים (עפ"י תורת הבית הארוך סוף ז)].

נקשרה שיערה אחת בחברתה, שני קשרים זה על גבי זה (כ"ח יו"ד קצח) – חוצץ (עפ"י תורת הבית, ר"ן שבת נו. האשכול ועוד. ועב"י). נקשרה שיערה אחת לשתיים – כשתיים הן. וכן אחת לשלש – כשלש (עפ"י ירושלמי רפ"ו דשבת, כפי שהובא בראשונים).

דבר תורה [כלומר הלכה למשה מסיני] רובו ומקפיד עליו – חוצץ, ושאינו מקפיד עליו – אינו חוצץ. וגזרו על רובו שאינו מקפיד משום רובו המקפיד ועל מיעוטו המקפיד משום רובו המקפיד. אבל מיעוטו ואינו מקפיד לא גזרו, שאין גוזרים גזרה לגזרה.

א. יש מפרשים שזה אמור בשיער אבל בבשר חוצץ מהתורה אפילו מיעוטו שאינו מקפיד. והתוס' הקשו על שיטה זו.

מרש"י משמע שבחציצה שבשיער דנים רוב ומיעוט כלפי השיער לבדו ואין הגוף כולו בא בחשבון. [יש אומרים לפי דעה זו שכל מקום כינוס שער שבגוף נחשב כמקום בפני עצמו (עפ"י תפארת למשה יו"ד קצח; חכמת אדם קיט, ג), ויש שנסתפקו לומר ששיער הגוף כולו נידון ביחד. עפ"י פרישה סד"ט ועוד]. וכן כתב הערוך, וכדעת הגאונים והראב"ד (מקואות ב, טו) האשכול הריטב"א הרא"ש ורובנו ירוחם.

ואילו דעת הרמב"ם שמתחשבים ברוב הגוף כולו, כי השיער אינו נידון כגוף בפני עצמו. (ע"ע בבאור מחלוקתם בחדושי מרן ר"ז הלוי הל' מקואות שם; ברכת מרדכי ח"ב כו, ו-ז).
ב. חציצה בכלל אפילו אינו מקפיד – חוצצת דבר תורה (עפ"י יבמות עח).

דפים ו – ז

י. א. כמה דפנות דרושות להכשר הסוכה?

ב. הטפח הכשר כדופן שלישית – היכן מעמידו?

א. שנינו: סוכה שאין לה שלש דפנות פסולה. ופירשו בברייתא: שתיים כהלכתן (כשיעור משך הסוכה) ושלישית אפילו טפח. רבי שמעון אומר: שלש כהלכתן ורביעית אפילו טפח. [פירשו בגמרא שורש מחלוקתם בכמה פנים; על פי דרשת המקראות (בסכת בסכת בסכות; וסכה תהיה לצל...)] או בהלכה למשה מסיני, האם באה להוסיף או לגרע].

הלכה כחכמים. וכתב סמ"ק (הובא בהגהות אשר"י), נהגו העולם לעשות מחיצות גמורות שלא יהא פרוץ מרובה על העומד, וכן נהגו במחיצות שלימות ולא שלישית אפילו טפח. בשו"ת חות יאיר (קצב, ה) חידש ששלש (ולר"ש: ארבע) דפנות כהלכתן שלמדו מן הכתוב – למצוה מן המובחר, וטפח שנתקבלה בהלכה – בשעת הדחק. והשל"ה (סוכה, ב) כתב: לכתחילה מצוה מן המובחר בארבע דפנות שלמות משום נוי מצוה, ולקיים 'תשבו כעין תדורו'. נויש להעיר שמבואר ברש"י (ג. ד"ה דופן) ובר"ן שסתם סוכה בת שלש דפנות היא. וכן להלן כה: פטרו חתן ושושביניו מהסוכה משום צער חתן ופרש"י מפני שהמקום צר ופתוח, שאין לה אלא שלש דפנות. וע' מג"א תרמ סק"א. וכן ילה"ק מדברי הר"ן (ו. בדפי הרי"ף) שהוספת דופן רביעי, מותר ליהנות ממנה שלא כנויי סוכה האסורים].

ב. אותו טפח שבדופן השלישית (לחכמים), אמר רב: מעמידו כנגד היוצא (רש"י פירש, בסמוך לאחת מן הדפנות. והגאונים פירשו, מרוחק מן הדפנות בקצה, כנגד אחת מהן). וכן אמר שמואל בשם לוי וכן מורים בי מדרשא.

העמידו בענין שהוא נראה וניכר רק מאחורי הסוכה ולא מתוכה, שהוא מסתיים בקו ישר עם הדופן; משמע לכאורה בגמרא להלן (יט) לפרש"י שכשר. והתוס' שם תמהו על כך. ויש מפרשים שם בענין אחר ולדבריהם אין להכשיר באופן זה (ערא"ש ר"ן דם), ומבואר להלן שם. רב כהנא ורב אסי שאלו לרב שיעמיד הטפח כנגד ראש תור (– באלכסון שכנגד שתי הדפנות הקיימות, שייראה במקום שתי מחיצות). ושתק רב.

יש אומרים שרב קיבל דבריהם וחזר בו. ויש פוסקים כן להלכה. ויש אומרים שלא חזר בו. רבי סימון / רבי יהושע בן לוי אמר: עושה טפח שוחק (= מרווח, שהוא טפח ומשהו) ומעמידו בפחות משלשה טפחים סמוך לדופן (והרי הוא כלבוד לדופן, נמצא שיעור רוב דופן, ארבעה טפחים). מבואר בתוס' (ז: ד"ה סיכך) שמהתורה כשר בטפח סמוך לדופן ולא הצריך רבי סימון להעמיד טפח שוחק בפחות משלשה אלא מדרבנן (וכן חזר וכתב הפמ"ג (תרל בא"א סק"ז) דלא כמוש"כ במ"ז (סק"ב), והביאו בבאר הלכה).

רבא אמר: יעשה הטפח בצורת הפתח, כלומר חצי טפח יעמיד בסמוך לקצה האחד וחצי טפח בקצה השני, וקנה על גביהם (רש"י ותוס'). איכא דאמרי אמר רבא: ונתרת גם בצורת הפתח, כלומר או טפח כנ"ל או קנה כלשהו מכאן וקנה כלשהו מכאן וקנה ע"ג. איכא דאמרי אמר רבא: וצריכה גם צורת הפתח, כלומר מלבד טפח כנ"ל צריך לעשות צורת הפתח בדופן השלישית. וכן עשה רב כהנא.

א. יש מפרשים ששתי הלשונות האחרונות נחלקו בפירוש הלשון הראשונה, ואין כאן שלש דעות (עפ"י הערוך. וע' פירוש נוסף בשפת אמת).

ב. לפי לשון ראשונה דרבא, משמע מפרש"י ומהרא"ש שצורת הפתח נעשית עד קצה הדופן השלישית. ויש אומרים שמספיק לעשותה עד סוף ז' טפחים (עריטב"א בשם תוס', מרדכי בשם ריב"א).

וללשון זו אין צריך טפח שוחק אלא די בטפח מצומצם עם צורת הפתח (עפ"י ר"ן בדעת הרי"ף).

ג. חצי טפח לכל קנה – לאו דוקא, אלא יכול לעשות האחד של טפח והאחר כלשהו (עפ"י רא"ש בד' הרי"ף).

ד. הלכה כלשון אחרונה דרבא, להצריך צורת הפתח עם הטפח. וזה שצריך צורת הפתח – מדרבנן הוא (ב"ח תרל). וברא"ש (סי' לד. ע"ש) מבואר שכשיש צורת הפתח אין צריך טפח שוחק אלא מדרבנן (ומוכח שטפח בלא צוה"פ מועיל מדאורייתא כאמור, שאל"כ במה אמורה ההלכה 'שלישית אפילו טפח' הלא בצוה"פ די מדאורייתא)

ופסקו הרי"ף הרמב"ם בה"ג ובעל המאור והר"ן כרבי סימון, להצריך טפח שוחק בתוך שלשה וגם צורת הפתח.
 ויש פוסקים כרב וכלוי להעמיד טפח כנגד היוצא (עפ"י רב נחשוני ורב נטרונאי גאונים, וכן נראה ברבנו חננאל).
 ה. נראה לראבי"ה (הובא במרדכי בהג"א וברמ"א תרל, ב. וכ"כ הריטב"א) שאין צריך קנה על גבי שני הקנים בדוקא, אלא די בכך שהקנים מגיעים עד לסכך. ואין כן דעת המגן-אברהם להלכה. ואולם הסומך על המתירים לא הפסיד (משנ"ב שם).
 ו. נחלקו הפוסקים האם צריך שצורת הפתח תגיע עד קצה הדופן או די בצורת הפתח המגיע עד סוף ד' טפחים (ע' או"ח תרל, ב ובשער הציון שם אות ב; חזון איש עה, ה-ט; שפת אמת; שבט הלוי ח"א קסט וח"ט קלט, ב). ויש מצריכים שצורת הפתח תהא לא פחותה מארבעה טפחים (פרי מגדים בשם הג"מ, מובא במשנ"ב תרל סק"ט).
 ז. דוקא צורת הפתח עם לבוד אמרו, אבל שני 'לבוד' בלא צורת הפתח [כגון סוכה בת שבעה טפחים, מעמיד פס ברוחב טפח באמצע ועוד קנה בצד] – אין מועיל (כ"מ ברא"ה טז סע"ב. וע"ש ריטב"א).

דף ז

יא. א. סוכה העשויה כמבוי (= בשתי דפנות מקבילות) – מה דינה?
ב. סוכה העשויה מדפנות שאינם מלאים, שיש בהם רווחים מרובים – מה דינה?
ג. האם אומרים 'מגו דהויא דופן לענין סוכה הויא דופן לענין שבת' ולהפך? מהן הנפקות המבוארות בסוגיא?
ד. האם סוכה דירת עראי בעינן או דירת קבע?
א. אמר רב יהודה: סוכה העשויה כמבוי (= ששתי דפנותיה מקבילות), וכשרה. ואתו טפח מעמידו לכל רוח שירצה.
 רבי סימון ואיתימא רבי יהושע בן לוי אמר: עושה פס ארבעה ומשהו ומעמידו בפחות משלשה סמוך לדופן (נמצאת דופן שלישית כשיעור הכשר סוכה). ואין די בטפח מפני שאין שתי דפנות כהלכתן, זו סמוכה לזו.
א. הלכה כרבי סימון שצריכה פס ארבעה. ופסק הרמב"ם (סוכה ד, ג) שצריכה גם צורת הפתח בדופן שלישית, וכן הוכיח הרא"ש מהרי"ף. ויש מי שחולק (ער"ן ורא"ש). וכתבו אחרונים להחמיר בזה (מובא במשנ"ב תרל סקט"ז).
 ובסוכה בת שלש דפנות, לדברי הכל אין צורך בצורת הפתח ברביעית. ואפילו הדופן האמצעית אינה מגיעה מדופן לדופן, כל שיש בה כשיעור הכשר סוכה שבעה טפחים, אין צריך צורת הפתח (ראשונים, מובא ברמ"א תרל, ג). ומסתבר שזה רק אם המרחק בין קצה הדופן האמצעית לדופן הסמוכה אינו יותר מעשר אמות, שרק אז הוא נידון כפתח (משנ"ב סק"ה). ואין נראה כן דעת הרי"ף וכדלהלן).
ב. אף בסוכה קטנה בת שבעה טפחים, אין די בהעמדת טפח אחד באמצע כדי שיהא 'לבוד' לשתי הדפנות שבצדו – אלא צריך פס ארבעה מפני שאין כאן שתי דפנות סמוכות ומעורבות זו עם זו (עפ"י רא"ה וריטב"א להלן טז סע"ב).

ג. בשפת אמת צדד לומר שלפי רבא שהצריך צורת הפתח, אין צריך פס ד' בסוכה העשויה כמבוי אלא די בטפח. וכן פסק הרי"א ז"ע"ש, להעמיד טפח ומשהו פחות משלשה סמוך לאחד הדפנות ומאותו טפח עד הדופן האחרת עושה צורת הפתח.

ד. יש אומרים שזה שצריך פס ארבעה – מדין תורה (ע' פמ"ג תרל). ויש אומרים שמהתורה די בטפח (עפ"י מרומי שדה ושפת אמת).

ה. יש אומרים שאם עושה סוכתו בתוך חצר, בענין שיש דופן אמצעי כנגדה, אין צורך בפס ארבעה אלא די בטפח שוחק תוך שלשה, כדין סוכה העשויה כמין ג"ם (עפ"י הר"ן, כפי שהובא בשו"ע תרל, ד). והמגן-אברהם סובר שאין להתיר אלא כששתי דפנות החצר עצמן משמשות כדפנות הסוכה, אך לא בסוכה שבאמצע החצר.

ב. בברייתא שנינו שדפנות הסוכה שאינן מלאות – כשרות, גם אם רוב הדופן אויר, כל שאין הרווחים בני שלשה טפחים (כגון שעשה דפנות מחבלים ואין בין חבל לחבל שלשה טפחים, או העמיד קנים זו בסמוך לזו – שכל פחות משלשה כלבוד דמי), אבל ביותר מכן, אם הפרוץ מרובה על העומד בכל דופן (ויש אומרים אף בפרוץ כעומד) – פסולה. [ולדעת רבי יוסי בר' יהודה (בעירובין טז): כל מחיצה שאינה של שתי וערב אינה מחיצה. ואין הלכה כן. עתוס' להלן יו. ד"ה בפחות, ומהרש"א].

יש אומרים שמחיצה של שתי או של ערב אינה מועילה אלא כשיש ארבע דפנות מלאות (עפ"י מגן אברהם תרל, א). שבשלש החמירו חכמים אבל במוקף מארבעה צדדים לא החמירו. ויש להסתפק כשעשה שלש מחיצות של שתי וברביעית העמיד פס טפח, האם אותו טפח מחשיב כארבע דפנות שלמות. עפ"י הלי"ש ז, ב).

ויש חולקים ומתירים מחיצת שתי אף בשלש דפנות, אבל מחיצת ערב אינה מועילה בסוכה (עמהרש"א ומהר"ם על התוס' טז: וכ"מ בתור"פ שם. וע"ש בתור"א"ש בסוף דבריו שנקט להכשיר מחיצות קנים בסוכה. ולדבריו יתכן שה"ה למחיצת ערב).

ובחזון איש (עה, יב) נקט שאין מועילות בסוכה מחיצות שתי או ערב בכל הדפנות אלא צריך לפחות שתי דפנות סמוכות ('דעריבן') כשיעור הכשר סוכה [ולשם כך די אם אחת מהן אינה אלא ארבעה טפחים ועומדת תוך שלשה לדופן השניה, כלהלן טז:]. ושאר המשך הדפנות כשר לעשותן מחיצות בשתי או בערב. (ובכך נראה לפרש דברי התור"ד כב: שנקט כהנאה פשוטה שאין להכשיר סוכה שדפנותיה לבוד מפני שחמתה מרובה מצלתה. ואולם בשתיים דעריבן ושלישית טפח הרי רובה סתום).

וע' להלן יט. ר"א אשכחיה לר"כ דקא מסכך ע"ג אכסדרה שאין לה פצימין... ומשמע בפשטות שאילו היו לה פצימין של לבוד היתה כשרה הגם שאין לה מלבד הלבד אלא שתי דפנות בלבד, ופצימין היינו מחיצת שתי, כנראה לכאן' מרש"י יח סע"א. ולמג"א צ"ל דהיינו כמין חלונות, והריהי כמחיצה מסורגת.

רבי יאשיה אמר: אם חמתה מרובה מצלתה, אף מחמת דפנות – פסולה (וספתי על הארן את הפרכת – הרי שגם המחיצה נקראת סככה). וחכמים חולקים.

א. כתב הרמב"ם (סוכה ד, יב) וסמ"ק: אם הפתח רחב יותר מעשר אמות, הגם שיש לו צורת הפתח – צריך שלא יהא הפרוץ מרובה על העומד.

והרא"ש תמה על כך ונקט שבצוה"פ כשר אפילו יותר מעשר, ובלא צוה"פ כשר עד עשר ואפילו פרוץ מרובה על העומד, כיון שיש שתיים כהלכתן.

והרי"א ז"ו מכשיר אפילו בפרוץ מרובה וביותר מעשר ובלא צורת הפתח, כל שיש בעומד שבעה

טפחים, אלא שכתב שנראה שצריך שהיושב יכיר שיש דפנות לסוכה זו, שלא יתרחקו מעיניו יותר מדי.

ב. יש סוברים שזה שמחיצות סוכה כשרות על ידי 'לבוד'ים, דוקא בארבע מחיצות, אבל בשתיים כהלכתן ושלישית טפה אין להכשיר על ידי קנים העומדים שאין ביניהם שלשה טפחים (עפ"י מגן אברהם תרל והובא במשנ"ב שם סק"ז). וכן נראה מדברי הרא"ה טו סע"ב. והיינו מדרבנן כמוש"כ הפמ"ג, הובא במשנ"ב ס"ק כב). ויש חולקים (עפ"י ריטב"א טז: מהרש"א ומהר"ם בתוס' שם; קרבן נתנאל שם). וכתב בשבט הלוי (ח"ט קלט, א) שלהלכה יש לדון זאת כספק ואם אין לו סוכה אחרת – ישב בסוכה זו אך לא יברך. וצידד אף לברך, כי מהתורה אפשר שכשר לכו"ע ולא נחלקו אלא מדרבנן (ועצ"ש קלח קמ). וכן לענין דפנות שעל ידי 'גוד אסיק', יש אומרים שצריך ארבע דפנות דוקא ואין די בשלש (ע' שפת אמת ופורת יוסף לעיל ד:).

ולכל הדעות אפשר בפס ארבעה ומשהו, שמעמידו תוך ג' לדופן הסמוכה, וע"י דין 'לבוד' יש כאן שתי דפנות כהלכתן (עפ"י גמרא טז: וראשונים שם).

ג. 'צורת הפתח', אף על פי שמועילה בשבת ובכלאים להחשב כמחיצה, לענין סוכה אינה מועלת לשתי הדפנות להשלימם לשיעור הנצרך (עפ"י ר"ן). ומדברי הרא"ש (לד' משמע שזוהי חומרא מדרבנן (עפ"י פמ"ג, מובא בבאה"ל (תרל ד"ה נעץ). ולכאורה נראה שמהרא"ש לא מוכח שמועיל צוה"פ מהתורה אלא בדופן שלישית בלא הטפה, אבל לשתיים דעריבן לא שמענו). ומהרמב"ם משמע מדאורייתא. ומבואר בפוסקים (תרל, ה) שדוקא במקום חיבור שתי הדפנות צריך להיות סתום, אבל בשאר מקומות בדופן כשר לעשות פתחים, אם העומד בשתי הדפנות מרובה על הפרוץ, הגם שבסך הקף כל הסוכה הפרוץ מרובה על העומד.

ויש אומרים שצורות הפתח מועילות כדופן אם עשה ארבע דפנות שלמות (עפ"י שו"ת מים עמוקים ד, מצויין בחדושי רעק"א תרל, ג).

וכן אם יעמיד מחיצה עשרה מעל צורת הפתח, נראה לכאורה שהסוכה כשרה כדופן סתומה (עפ"י הליכות שלמה ז, ז).

ד. יש אומרים שלרבי יאשיה שהדפנות נקראו סכך, אינן כשרות אלא מפסולת גורן ויקב (ראבי"ה, מובא במדרכי תשלא ובמהרש"א). ויש מי שכתב שמודה רבי יאשיה שכשרות מכל דבר (עפ"י מהרש"ל בבאור התוס'). וע"ע בשפת אמת.

ויש להסתפק לר' יאשיה כשהמחיצות גבוהות עשרה והחמה נכנסת מעליהן, וכן האם כשדופן רביעית פרוצה, האם החמה הנכנסת דרך שם מצטרפת עם חמה הבאה מהדפנות לפסול. עפ"י הגרשז"א בחדושי כת"י, מובא בהליכות שלמה סוכות ז הערה 20.

ה. כתב סמ"ק: נהגו לעשות מחיצות שלמות. וכן כתבו אחרונים שדפנות שלמות מצוה מן המובהר היא, כנ"ל ו.

ג. לרבא, אומרים 'מגו דהויא דופן לענין סוכה הויא דופן לענין שבת'; לפיכך סוכה שנכשרת על ידי שתיים כהלכתן ושלישית טפה, מתוך שדפנותיה כשרות לענין מצות סוכה, נחשבות הן מחיצות בשבת שבתוך החג לענין רשות היחיד, ומותר לטלטל בתוכה או להכניס ממנה לבית הסמוך לה. וגם אם יש בה פתחים בדפנותיה באופן שבחשוב כולל של הקף הסוכה, הפרוץ מרובה על העומד – אעפ"כ מתוך שהסוכה כשרה מועיל גם לענין שבת [שלא כבשאר שבתות שאם הפרוץ מרובה אסור לטלטל].

א. הוא הדין כשדופן אחת משוכה הרבה, וכשר לישב תחת הסכך שכנגדה מדין 'פסל היוצא מן הסוכה נידון כסוכה' – נחשבת שם רשות היחיד לענין שבת (ר"ן).

ב. יש אומרים שראוי להחמיר לכתחילה שלא לסמוך על 'מגו' להתיר הטלטול בשבת לכתחילה, אם לא בשעת הדחק (ער"ן – עפ"י השמטת הרי"ף [אך הרא"ש נתן טעם להשמטתו]; חיי אדם, מובא במשנ"ב תרל ס"ק יא. ואולם משבת לסוכה אומרים 'מגו' לכל הדעות).
וכן להפך; מבוי שהכשרו בלחי [לרבא הסובר 'לחי משום מחיצה' ולא להיכר בעלמא], מתוך שהוא מועיל לענין שבת (לרבי יהודה – אפילו במבוי מפולש, ולהכמים – בשאינו מפולש דוקא), מועיל לענין מצות סוכה.

רש"י מפרש בלחי שאין רחבו טפח, ומועיל מהתורה להחשב מחיצה למבוי מפולש (וכ"מ בר"ן וברא"ש). והתוס' (כאן ולהלן יט.) סוברים שלחי אינו מועיל מהתורה לענין שבת ולכן אם אין בו טפח אינו כשר לסוכה, וכאן מדובר בשרחבו טפח, ומועיל לסוכה שלא יצטרך להעמיד טפח שוחק בתוך שלשה לדופן אלא גם בקצה כשר, כשם שהוא מועיל לענין שבת מדרבנן. אבל לענין מחיצות דאורייתא אין שייך 'מגו' ממחיצה שאינה מועילה אלא מדרבנן.
[ואף לדבריהם נראה שמועיל 'מגו' מדאורייתא לדאורייתא. כמוכח מפסי ביראות שמועילים לסוכה מדאורייתא. ורק במקום שאינם מועילים לדין תורה אלא לדרבנן, אין לומר בהם 'מגו' לדאורייתא.
ובר"ן משמע שאפילו מחיצה שאינה נצרכת מדאורייתא במצב מסוים, כגון לחי במבוי שאינו מפולש, אך הואיל ומועילה מדאורייתא אילו לא היה למבוי כותל שלישי, אומרים בה 'מגו' לדינים דאורייתא אף לקולא].
וכן סיכך על גבי פסי ביראות, מתוך שהם מועילים לענין שבת, סוכתו כשרה.

א. יש סוברים שאין להקל בסיכך על גבי פסי ביראות אלא לעולי רגלים שרק להם התירו לטלטל בתוך הפסים, אבל לא בזמן הזה (ער"ן). ואולם הרי"ף והתוס' והרא"ש נוקטים שכשר גם בזמן הזה. וראב"ה צדד להקל אפילו אין שם בור כלל. ואפילו עשה פסי ביראות בתוך החצר כתב להסתפק.

[משמע מפשט דברי הרא"ש והתוס' שמוותר לטלטל שם לגמרי בשבת של סוכות. ויש מקום לפרש בשני אופנים;
א. כדי לומר 'מגו' לסוכה צריך שתהא מחיצה טובה להתיר הטלטול, גם מדרבנן. וע"כ התירו חכמים לטלטל בשביל מצות סוכה. ב. גם אם די במחיצה דאורייתא או בהתר חלקי, לומר מגו להכשיר הסוכה, מ"מ הואיל והכשרנו הסוכה שוב יש לומר 'מגו' להתיר הטלטול בכל אופן. אך שמא אין לומר מגו למגו. דומיא דמצינו בענין אחר כיו"ב בתמורה טו].

ב. יש שצדדו לומר על פי סתימת דברי הרי"ף, שסוכה הכשרה משום 'מגו' כשרה בכל החג ולא דוקא בשבת, שסברת 'מגו' מועילה להכשיר גם בשאר הימים (עריטב"א בשם רמב"ן שדן בדבר, ור"ן בשם י"א. וערא"ש סי' לד שלענין דינים דרבנן נקט 'מגו' להועיל לכל החג, אבל לא לדאורייתא). ואולם שאר הפוסקים הסכימו שאינה כשרה אלא בשבת (ערמב"ם, ריטב"א בשם מורו, ר"ן ורי"א ז). וכן משמע מרש"י, וכפשט לשון הגמרא. וכ"ה בתוס' יט).
ולפי זה יש מי שכתב שלדעת המצריכים סוכה הראויה לשבעה, אין להכשיר סוכה בשבת שבתוך החג על ידי 'מיגו'. ויש חולקים.

ד. אביי העמיד בשיטה אחת כמה תנאים הסוברים סוכה דירת קבע בעינן; –

רבי המצריך ד' אמות על ד' אמות;

רבי יאשיה הפוסל חמתה מרובה מצלתה אף מחמת דפנות;

רבי יהודה המכשיר סוכה למעלה מעשרים (שאי אפשר לעשותה אלא קבע. ואעפ"י שגם לדבריו כשר בפחות מעשרים, מ"מ שמענו מרבי יהודה שרגיל לעשות סוכתו דירת קבע. עפ"י תוס', וע"ע

בראשונים);

רבי שמעון שמצריך שלש דפנות ועוד טפח להיות מסתור ומחסה; רבן גמליאל הפוסל סוכה שבראש הספינה ובראש העגלה (ויש שאינם גורסים אלא בראש הספינה. עתוס'); בית שמאי המצריכים סוכה שיש בה כדי להכניס שלחנו (ערש"י); רבי אלעזר הפוסל סוכה כמין צריף או סמוכה לכותל, שאין לה גג; אחרים הפוסלים סוכה עגולה.

א. פרוש התוס' ועוד: לא שכולם שוים ומסכימים לדעה אחת, אלא בכל אחת מדעות התנאים ראינו צורך בקביעות מסוימת בסוכה, אבל יש שהם חולקים זה עם זה, כגון רבי ובית שמאי לענין גודל הסוכה.

ב. כתבו הפוסקים שלהלכה קיימא לן כחכמים שסוכה דירת עראי. ואולם שתים מתוך ההלכות דלעיל אנו נוקטים להלכה; עשאה כמין צריף פסולה. וכן אם היה שלחנו בתוך הבית לא יצא (עפ"י הרי"ף ועוד).

ג. מבואר במסכת יומא שלרבי יהודה שסבר סוכה דירת קבע, סוכה בחג חייבת במזווה. וחכמים פוטרים. כמו כן נחלקו לענין עירובי חצרות וחיוב מעשרות – האם יש לסוכת החג דין 'בית' אם לאו.

יש לומר שלרבי יהודה סוכה חייבת במזווה אפילו אין בה ד' על ד' (ע' הערות במסכת סוכה לעיל ג).

כאמור, להלכה פטורה ממזווה ואינה קובעת למעשר (רמב"ם מזווה ו, 1; מעשר ה, ד).

ד. סוכה העשויה בחדר שדרים בו בכל ימות השנה, ובסוכות מסירים הגג ומסככים; נחלקו האחרונים האם חייבת במזווה בימות החג אם לאו, ודעת הפרי-מגדים (סו"א תרמד, והובא במשנה ברורה סו"א תרכו) ועוד פוסקים לפטור. ואולם בערוך השלחן (יו"ד רפז, כז) ובאגרות משה (או"ח ח"ה מ) נקטו כדעת המחייבים, שהרי עכ"פ זו דירה קבועה לכל השנה כולה. וכן נטה בשו"ת שבט הלוי (ח"ב קנג).

[הפרי-חדש נקט לפטור, והוסיף שלאחר החג צריך להסירה ולקובעה, משום 'תעשה ולא מן העשוי'. ובאג"מ (שם) תמה ביותר על כך. וכן הורה הגרשו"א שאין המנהג להסיר המזווה ולקבועה שוב (ע' הליכות שלמה סוכות פ"ח הערה 58). ובספר הלכות חג בחג (סוכה א, ד) כתב שראוי להחמיר להסירה ולחזור לקבועה מיד בלא ברכה. ולכאורה נראה מסברא שאם משתמש שם בסוכות אף באותם שימושים של כל השנה שאינם מיוחדים לסוכה, כגון שנכנס ויצא לארונות הנמצאים שם – חייבת, הגם שאין הגג אטום וקבוע כבית, שהרי ממשך את שימוש הקבוע ולא גרע במה שהיא גם סוכה, וכגון סוכת היוצרים החיצונית, שאין שם 'סוכת עראי' מגרע מקביעותה.

ויש לעיין לדעת הפוסקים, בכגון מרפסת סגורה שעושה שם סוכה, לכאורה נראה שבסוכות צריך להעתיק המזווה לצד השני של הפתח, שהרי בחג הסוכה פטורה והחדר שפתוח אליה הוא העיקר. אך אם יש שם שימושים שרגיל בהם כל השנה וכד' נראה שלד"ה חייבת כאמור].

דפים ז – ח

יב. סוכה עגולה – מהי מידת היקפה המנימלי?